

JOEL
HAAHTELA
TOTUUDEN
KAIPUU
~trilogia

Sisältää romaanit *Adèlen kysymys*,
Hengittämisen taito ja *Jaakobin portaat*.

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Copyright © Joel Haahtela ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2024

Tämä yhteispainos sisältää romaanit

Adèlen kysymys (2019),

Hengittämisen taito (2020) ja

Jaakobin portaat (2022)

Kannen kuva on yksityiskohta maalauksesta:

St. Francis preaching to the birds, 1297–99 (fresco) by Giotto (Giotto di Bondone) (c.1266–1337)

Gift of Mr and Mrs Henry H. Timken / Bridgeman Images

Kannen suunnittelu:

Päivi Puustinen

ISBN 978-951-1-49363-1

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

Adèlen kysymys

I

ENSIMMÄINEN VIIKKO

I

Lumisade alkoi hetki sitten. Olen kuullut sanottavan, että tähdet ovat enkelten sydämiä, jotka palavat heidän läpikuultavissa ruumiissaan. Mutta pimeys on sammuneita sydämiä, joita on monin verroin enemmän, ja siksi yössä on enemmän pimeyttä kuin valoa. Ja lumisade on sammuneiden sydänten tuhkaa.

Seison kalliojyrkänten reunalla ja näen edessäni vuoret, jotka katoavat kohti merta. Laaksossa leijuu joulukuista sumua ja vihreä niitty jyrkänten alapuolella peittyy ohueen lumeen.

Nainen putosi kalliolta yhdeksänsataa vuotta sitten, juuri tästä kohdasta. Mutta hän ei kuollut niin kuin ihmiset kuolevat, vaan jatkoi putoami-

sen jälkeen elämäänsä, vaikka lopulta hänenkin aikansa tuli kuten jokaisen. Myöhemmin nainen julistettiin pyhäksi.

Rosoinen kivi liukuu kengän alla. Hivuttaudun niin lähelle reunaa kuin uskallan, kyykistyn ja kurkistan varovasti yli. Jyrkän teellä tuulee. Matkaa niitylle on nelisenkymmentä metriä, ehkä enemmän, joka tapauksessa huimaava pudotus.

On hiljaista. Silloin tällöin taivaalle ilmestyy linnun musta varjo, kuin ilman halki liehuva lippu. En muista milloin viimeksi olisi ollut näin hiljaista. Niin kuin kaikki maailman hiljaisuus olisi puristunut samaan paikkaan, minun sisälleni.

Tästä nainen putosi, tässä hänen jalkansa lipsesi, ehkä juuri tämän kiven päältä. Tai ehkä hän putosi tahallaan, lipsautti vain jalkansa pienellä ja peruuttamattomalla liikkeellä. Vai ottiko nainen sittenkin vauhtia, juoksi ja levitti käntensä, katsoi maisemaa viimeisen kerran ihmisenä, joka oli ollut? Pyyhkikö tuuli sillä hetkellä pois hänen entisen elämänsä ja putosiko hän ilman halki uuteen itseensä? Niinkö helppoa se oli?

Hiljaisuuden rikkoo kirkonkellon soitto. On keskipäivä ja kuudes hetki. Luostarin veljet keskeyttävät päivän työnsä, viimeistelevät sen mitä ovat parhaillaan tekemässä ja kiiruhtavat kappelisiin rukoilemaan.

Tähän aikaan päivästä muistellaan Kristuksen ristiinnaulitsemista, kun pimeys laskeutui maan ylle ja jatkui yhdeksänteen tuntiin saakka. Ja todellakin: vaikka on päivän kirkkain hetki, maisema ympärillä vain hämärtyy ja lumisade sakenee, niityn vihreää tuskin erottaa enää.

Sellaisesta pudotuksesta on mahdollista selviytyä hengissä, mutta se on hyvin epätodennäköistä. Muistan lukeneeni ihmisistä, jotka ovat pudonneet lentokoneesta, selvinneet kymmenen kilometrin ilmalennosta pehmentävään metsään tai vuorenrinteeseen. Mutta jyrkänteiden alla on tasainen maa. Vaikka putoaja pysyisi hengissä, ihmiskeho ei osaisi ottaa vastaan sellaista voimaa ilman pahoja murtumia. Adèle kuitenkin löydettiin putoamisen jälkeen niityltä rukoilemassa, elävänä ja vahingoittumattomana.

Hengitän kylmää ilmaa ja peräännyin jyrkänteeltä taaksepäin, mutta tunnen pudotuksen ve-

tävän minua puoleensa. Mietin onko kukaan yrittänyt koskaan samaa. Onko joku poloinen hypännyt jyrkänteeltä Adèlen ihmepelelastuksen innoittamana ja ollut vielä jalkojen irrotessa maasta täysin varma?

Luostari näkyy kauempana mäellä, kaksikerroksinen vanha rakennus ja torni. Jätän Adèlen taakseni ja lähdän kävelemään lumista polkua takaisin. Ajattelen, että veljet ovat asuttaneet rakennusta Adèlen kuoleman jälkeen jo lähes yhdeksänsadan vuoden ajan. He ovat kolkuttaneet yksi toisensa jälkeen ovelle, ja tulija on otettu vastaan, hänelle on annettu ruokaa ja hänen jalkansa on pesty. Osa heistä on alkanut kaivata maailmaan takaisin ja jättänyt luostarin, mutta aina on tullut myös niitä, jotka ovat jääneet, vaikkakin vuosi vuodelta vähemmän. He ovat eläneet ja kuolleet noissa huoneissa, ruokailleet vai-tonaisina salissa, täyttäneet kappelin seitsemästi päivässä ja vielä kerran aamuyöllä, vigilian aikaan.

Kun tulen lähemmäksi, näen kappelin ikkunoista loistavan lämpimän valon. Heidän ääniään ei kuulu, mutta minä tiedän, että he kaikki neljätoista ovat siellä.

II

Jo vajaan vuoden ajan olen käynyt kirjeenvaihtoa luostarin apotin isä Jeanin kanssa. Aluksi hän suhtautui pyyntööni torjuvasti, ja ymmärsin häntä: luostaria varmasti häirittiin monenlaisilla kummallisilla kysymyksillä. Apotin tehtävänä oli vartioida rauhaa, antaa maailmasta luopuneelle veljestölle mahdollisuus keskittyä siihen, mihin he olivat päättäneet elämänsä pyhittää, ruokiluun ja työhön.

Kirjoitin, että työskentelin Helsingin yliopistossa klassillisten kielten opettajana, mutta viimeisen vuoden olin pitänyt sapattivapaata ja palannut tekemään aikanaan kesken jääneitä kirkkohistorian opintoja. Halusin tutkia Pyhän

Adèlen kanonisaatioprosessin kulkua ja selvittää, mitä naiselle oikeastaan tapahtui; tein nimittäin tutkimusta vanhoista ihmeistä ja kävin läpi mahdollisimman autenttisia asiakirjoja. Osasimmehan nyt huomioida seikkoja, joita aikalaiset eivät voineet edes ymmärtää.

Isä Jean toi vastauskirjeessään esiin monia varauksia motiivieni suhteen ja kyseli, kuuluinko siihen tutkijaryhmään, joka pyrki vain hamuamaan itselleen kunniaa, hajottamaan ja horjuttamaan heidän uskonsa perusteita ja kylvämään epäilyksiä milloin mihinkin suuntaan. Se mikä tapahtui, tapahtui, isä Jean kirjoitti, eikä muuksi muutu, eikä kukaan halua sen muuttuvan. Adèlen pyhimyselämäkerta oli heidän luostarinsa alati palava sydän ja se merkitsi ihmisille paljon. Monet luostarin pyhiinvaeltajista ja vieraista tulivat hakemaan lohtua Adèlestä, koska tämä osasi puhutella heitä. Sitä ei saisi kukaan riistää pois tuputtamalla omia puolivillaisia näkemyksiään.

Vastasin isä Jeanille, etten halunnut muuttaa mitään. Itse asiassa minun salainen toiveeni oli, että jotain sellaista todella voisi tapahtua; että maailmassa oli tapahtunut ja tapahtui edelleen

ihmeitä, joita kukaan ei osannut selittää. Mutta tutkijana en voisi sulkea silmiäni tosiasioilta, jos sellaisia tulisi vastaan, se riski heidän olisi otettava. Joskin epäilin, että kaukaisessa pohjossa julkaistava tutkimus tuskin vaikuttaisi heidän omaan syrjäiseen elämänsä millään tavoin.

Lopulta isä Jean suostui pyyntööni ja kirjoitti, että olisin tervetullut luostariin joulukuussa ja voisin viipyä kuukauden. Majapaikka järjestyisi luostarin vierashuoneesta, eikä hän tietysti halunnut vieraita torjua, vaan päinvastoin: joka rauhassa tulee, se rauhassa otetaan vastaan. He kohtelivat jokaista tuntematonta kuten Kristus kohdeltaisiin, sillä Herra itse oli sanonut: olin vieras, ja te otitte minut vastaan.

Emmehän me tiedä, isä Jean jatkoi viimeisessä kirjeessään, missä hahmossa Kristus lopulta tulee. Saapuuko hän häikäisevässä kirkkaudessa vai hiljaa talviyön hämärässä? Eivät korkeasti kunnioitetut apostolitkaan ensin tunnistanee rakasta Vapahtajaansa Emmauksen tiellä, eikä Magdalan Maria ymmärtänyt, kuka tyhjän haudan vieressä seiso.

Isä Jean kirjoitti vielä, että veli Paul huolehti luostarin vanhasta scriptoriumista, kirjastosta ja arkistosta. Hän auttaisi minua löytämään tarvittavat asiakirjat, jotka tietenkin olivat luostarille korvaamattoman arvokkaita. Jos halusin, voisin myös osallistua luostarin palveluksiin. Kaikeksi minä osasin sujuvasti latinaa ja kykenin lukemaan vanhoja käsialoja? Ilman niitä taitoja kirjastoon oli turha astua. Ja vielä varoituksen sana: talvella luostarin lämpötila painui alle kymmenen asteen, joten mukaan kannatti varata reilusti villaista.

Ja niin minä pakkasin matkalaukkuun villasukkani, pitkät alushousuni, kirjoitusvälineeni ja kaikkein parhaan latinan sanakirjani, *Lewis & Shortin*. Lensin Helsingistä Pariisiin, yövyin kaupungissa ja jatkoin sitten TGV:llä etelään Toulouseen ja matkustin loppumatkan linja-autolla La Bastide-de-Séroun kylään Pyreneiden kupeeseen. Seuraavana päivänä, siis eilen, ajoin vuokrautolla luostariin ja jätin auton autiolle pihalle, sypressin viereen. Tänään olen sopinut tapaavani veli Paulin.

III

Kello yhden aikoihin iltapäivällä, tunti kuudennen hetken jälkeen, veli Paul koputtaa huoneeni oveen. Hän on pukeutunut yksinkertaiseen kaapuun. Vaikka veli Paulin olemus on pidättyväinen, miellyn häneen heti, ja minua hämmästyttää: kaikista ohimennen tapaamistani veljistä olen aistinut hiljaista onnea, jotain samankaltaista kuin ihmisistä, jotka ovat rakastuneet.

Veli Paul pyytää, että menisimme ensin syömään lounaan. Luostarin ruoka-aikoja kannattaa noudattaa, sillä muuten täällä jää helposti ilman ruokaa. Sen jälkeen voisimme tutustua scriptoriumiin, jossa saisin seuraavina viikkoina työskennellä omassa rauhassani. Vanhoja

käsikirjoituksia ja luostarin asiakirjoja ei ole lupautua tuoda huoneisiin, ja siitä säännöstä he pitävät kiinni.

Laskeudumme portaat alas ensimmäisen kerroksen käytävään ja kävelemme lumisen sisäpihan poikki ruokasalin suuntaan. Kävellessään veli Paul kertoo, että sisäpihan appelsiinipuista ensimmäinen oli paavi Klemens XIV:n istuttama, tuliainen Andalusiasta. Jokainen puu polveutuu tuosta puusta, ja tarinan mukaan paavi Klemens katkaisi oksan Córdobaan La Mezquitasissa, moskeijakirkon appelsiinipuutarhassa. Joka talvi veljet huolestuvat appelsiinipuiden puolesta, mutta keväisin he huomaavat niiden sittenkin elävän, keräävän voimansa ja puhkeavan jälleen kukkaan.

Ennen saliin astumista veli Paul sanoo, että ruokailun aikana meidän tulee pysyä hiljaa ja keskittyä Taivaallisen Isän antimisiin. Yksi veljistä on määrätty lukijaksi, ja näin muut voivat keskittyä ruokaan ja kuunnella samalla pyhiä kirjoituksia. Ruokakipot kiertävät pöydissä, ja jos haluan jotain erityistä, voin ilmaista haluni käsi-merkillä. Jos minun kaikesta huolimatta tekee

mieleni kuiskata, siitä tuskin rangaistaan.

Kaikki muut neljästätoista veljestä ovat jo paikalla, suurten holvikaarten alla, kaikuvassa salissa. Isä Jean istuu heidän keskellään pitkässä pöydässä. Kun olemme asettuneet paikoillemme, veljet lausuvat yhteen ääneen: *Herra, avaa minun huuleni, niin suuni julistaa sinun kunniaasi*. Ja näin lukija aloittaa lukemisen ja veljestö aterian, minä nälkäisenä ja vieraana heidän joukossaan.

Mitä pitempään lukeminen kestää, sitä kauemmaksi tunnen ajelehtivani. Lusikoin höyryävää muhennosta, enkä kuuntele lukijan sanoja, mutta niiden poljento pitää minut kiinni tässä hetkessä, rauhoittaa mielen. Ymmärrän, että päivän lukija on erinomainen, ja epäilen, ettei kaikista veljistä ole lukijoiksi.

En muista, milloin joku olisi viimeksi lue-
nut minulle ääneen. Äitini luki kun olin lapsi, mutta vain silloin kun hänellä oli ollut hyvä päivä. Huonoina päivinä sain nukahtaa sänkyyni yksin, ja kenties siksi lukemiseen liittyi aina hyvä ja rauhallinen olo, jota en milloinkaan muulloin kokenut.

Kuulin äidin äänen ja haistoin äidin tuoksun, iltaa kohden haalistuvan parfyymien. Minusta tuntuu, että ne hetket olivat hänellekin tärkeitä. Niinä iltoina äiti puhui minulle suoraan, mutta jonkun toisen sanoilla, tavalla, jolla hän ei olisi koskaan itse osannut; kirja tarjosi hänelle siihen mahdollisuuden. Eivätkä sanat oikeastaan olleet edes tärkeitä, vaan ääni, äidin elävä ja hengittävä ääni, joka täytti huoneen ja ympäröi minut kaikkialta. Pelkkä ääni ja sen olemassaolo maailmassa oli rakkauden teko. Siitä ajatuksesta minä haluan pitää kiinni.

Aterian jälkeen veljet kiittävät ja rukoilevat, hajaantuvat tehtäviinsä. Me kävelemme veli Paulin kanssa luostarin scriptoriumin suuntaan vanhan makuusalin halki. Veli Paul selittää, että aikoinaan, kun veljestöä asui luostarissa enemmän kuin sadan sielun verran, kaikki nukkuivat yhteisessä dormitoriumissa, jonka keskellä paloi kynttilä läpi yön. Mutta nykyään, kun heitä on jäljellä enää neljätoista, jokainen nukkuu omissa huoneissaan, sen verran he ovat tehneet myönnytyksiä nykyajalle, joskin täällä luostarissa aika on jostain ihan muuta kuin ulkomaailmassa.

Oikeastaan, veli Paul sanoo, meidän elämämme maan päällä on vain silmänräpäys Luojan ikuisuudessa, kuin tuokio tuhansia vuosia kestävässä hidastetussa elokuvassa. Mutta sitä meidän on tietysti vaikea rajallisessa mielessämme käsitellä, ja siksi teemme ajasta niin naurettavan suuren numeron, tarraamme siihen kiinni epätoivon vimmallalla. Luostarissa, veli Paul jatkaa, aika on jaettu ihmiselle ymmärrettävästi. Vuosi on jaettu pyhien mukaan, ja vuorokaudet hetkipalvelusten mukaan, ja nuo hetket pitävät heistä huolta. Jokainen hetki muistuttaa Kristuksesta, ja joka päivä he elävät maailman luomisen ja Kristuksen pelastuskertomuksen uudestaan. Jokainen yö päättyy ylösnousemuksen iloon.

Kuuntelen veli Paulia ja ajattelen, että hän saattaa olla oikeassa. Maailmassa aika on tosiaan muuttunut käsittämättömäksi, ja me kelimme siinä oudonlaisesti, vierimme edestakaisin kuin kuulat pelilaudalla. Numerot vaihtuvat puhelimen näytöllä, mutta aika ei sisällä enää muuta kuin ahdistavan itsensä. Seuraava päivä ei eroa mitenkään edellisestä, eikä aamulla kukaan pelastu, vaan päinvastoin: hukkuneiden nimet

voi kerätä lehtien palstoilta. Kunnes aika omaltakin kohdalta loppuu, ja ihminen katoaa ja lopulta unohtuu. Jokainen saa luvan luoda oman merkityksensä, ja se joka ei siihen pysty, löytää lääkepurkin kourastaan.

Scriptorium sijaitsee luostarin pohjoissiivessä, ensimmäisessä kerroksessa, kätkössä kesän kuumuudelta. Valkeaksi kalkittu sali muistuttaa holveineen ruokasalia ja vanhaa dormitoriumia, mutta on pienempi ja intiimimpi. Suurista korkeista ikkunoista tulvii sisään valoa, jota himmentävät kauniit lasimaalaukset: roosaa ja hentoa alkukesän vihreää.

Kirjoituspulpetit näyttävät ikivanhoilta. Niiden ääressä munkit ovat työskennelleet vuosisatojen ajan, kopioineet pyhiä tekstejä, laatineet asiakirjoja ja todistuksia. Hyllyt seinien vierustoilla notkuvat kirjoja ja takaseinällä on kauniisti veistetty vaahterapuinen krusifiksi, joka veli Paulin mukaan on kuusisataa vuotta vanha. Perimätieto kertoo, että krusifiksin veisti eräs kiittolinen kiertävä puuseppä, suoraan puukolla ja ilman mallia, Kristuksen ohjatessa hänen kättään.

Veli Paul sanoo, että jokaisella veljellä on luos-

tarissa omat tehtävänsä, jotka keskittyvät nykyään melko maallisiin toimiin kuten luostari-tuotteiden valmistamiseen ja myymiseen kaupungin markkinoilla. Paperityöt ja hallinnon hoitavat isä Jean ja hän itse, mutta niistäkin töistä on usein pyhyys kaukana. Scriptorium ei siinä enää ole yhtä ahkerassa käytössä kuin menneinä aikoina, mutta hän itse pitää sen rauhasta. Luostarin arkisto on muuten ihan vieressä, lukitun oven takana, kurkistaisimmeko sinne?

Seuraan veli Paulia kammioon, jossa tuoksuu muste ja ikivanha pergamentti, yhdeksänsataa vuotta vanha hiljaisuus. Veli Paul sytyttää lampetin ja kirjojen kultaselykset alkavat hehkua hämärässä.

Kaikkein arvokkaimmat koodeksit ja dokumentit on sijoitettu tänne, veli Paul kertoo. Pyhälle Adèlelle on varattu oma hyllykkö. Se on korvaamaton, luostarin peruskivi, Kristuksen armon muuraama. Sieltä löytyvät hagiografiat, ihmeluettelot ja muut luostariin liittyvät privilegioasiakirjat, jotka aikoinaan ovat suojanneet veljestöä ahnaalta ulkomaailmalta. Tämä on heidän asevarastonsa, hengellinen puolustuksensa,

sillä miekkään he eivät ole koskaan voineet eivätkä halunneet tarttua, mutta jotenkin luostarin on täytynyt puolustaa itseään ja huolehtia edustaan. Hengenmies ilman kirjoja on kuin aseeton sotilas.

Mutta miten minä oikeastaan olen päättänyt tutkimaan Pyhää Adèlea, veli Paul tiedustelee kun käymme kirjahyllyä läpi. Eikö aihe ole minulle jokseenkin kaukainen? Olen kaikesti protestantti niin kuin ihmiset pohjoisessa tapaavat olla? Luther ei hänen käsityksensä mukaan ollut pyhimysten ylin ystävä, eikä luostarilaitos saanut häneltä kovin lempeää tuomiota.

Mietin hetken ja kerron sitten, että lähdin nuorena opiskelemaan teologiaa, mutta huomasin pian erehtyneeni, sillä kiinnostuin enemmän kreikasta ja latinasta kuin itse Jumalasta. Ja niin vaihdoin pääainetta ja tein sittemmin urani kielten parissa, kunnes aloin kaivata irtiottoa ja palasin takaisin vanhojen opintojeni pariin. Mutta varsinainen syy liittyy ihmeeseen, jota en osaa selittää ja johon toivon saavani täältä vastauksen. Se ei jätä minua rauhaan.

Kerron veli Paulille, kuinka törmäsin vuosi

sitten vanhaan opiskeluaikojen ystävään. Näin keski-ikäisen miehen istuvan raitiovaunun perällä, tuijottavan ulos ikkunasta, joulun aikaan. En aluksi tunnistanut entistä ystävääni, sillä emme olleet nähneet ainakaan kahteenkymmeneen vuoteen. Mutta pian tutut piirteet alkoivat hahmottua. Hänen yllään oli jopa sama vanha englantilainen öljykangastakki kuin nuorena. Ja vaikka olisin sillä hetkellä pysytellyt mieluummin omissa oloissani, jokin sai minut lähestymään ja puhuttelemaan häntä.

Ystäväni sen sijaan tunnisti minut heti, olimmehan aikoinaan viettäneet paljon aikaa yhdessä ja olleet läheisiä. Hän näytti ilahtuneelta ja sanoi, etten ollut muuttunut vuosien varrella lainkaan, mikä ei varmastikaan pitänyt paikkaansa. Kun olimme vaihtaneet raitiovaunun kolinassa pintapuoliset kuulumiset, hän kysyi oliko minulla kiire, menisimmekö kahville, johonkin rauhallisempaan paikkaan. Hänellä ei ainakaan ollut kiire.

Sinä iltana vanha ystäväni kertoi, että oli pitkään ollut sairas, kuolemansairas, henkensä hädässä. Mutta se ei ollut fyysistä sairautta vaan

silkkaa pimeyttä. Hänen mielensä oli vuosien myötä kadottanut vallan itseltään, ja solu solulta hänen aivonsa oli verhonnut yhä paksumpi hämärä, joka ahdisti päivät ja piti valveilla yöt, kuristi taukoamatta kuin näkymätön rautavanne.

Käytyään kahdesti sairaalahoidossa, rampattuaan useammallakin psykiatrilla ja popsittuaan puolisen tusinaa eri masennuslääkettä, vanha ystäväni oli viimeisenä epätoivoisena tekonaan löytänyt itsensä matkalta, jolta hänellä ei ollut aikomusta palata.

Hieman hämmästelin vanhan ystäväni avoimuutta, mutta hänellä oli ilmiselvästi vilpitön tarve kertoa tarinansa, eikä hän edes näyttänyt huomaavan meitä erottavaa kahtakymmentä vuotta, vaan puhui minulle niin kuin olisimme tavanneet viimeksi eilen.

Kerron veli Paulille, että vanha ystäväni oli päätynyt tänne, kaikista maailman paikoista. Hänen suunnitelmansa oli lähteä kävelemään talvesten Pyreneiden yli ilman ruokaa ja juomaa kunnes ei enää jaksaisi, lyyhistyä johonkin mahdollisimman syrjäiseen jäiseen notkelmaan ja antaa yön poimia hänet mukaansa, päästää vapaaksi

maailmasta; siis jonkinlainen viimeinen romanttinen haave, jolla vielä oli toivo toteutua.

Käveltyään taukoa pitämättä yhden päivän ja yhden yön ystäväni oli nähnyt luostarin ja päättänyt poiketa kirkkoon lepäämään, koska häntä väsytti kovasti ja korkeimmille huipuille oli vielä matkaa, eikä kuoleminen kuitenkaan ollut aivan tunnin päälle.

Siihen aikaan päivästä kirkko oli tyhjä, ja ystäväni oli lyyhistynyt penkille, nukkunut siinä tunnin tai kaksi, herännyt kun oli jo hämärää. Ennen matkan jatkamista hän oli vielä pysähtynyt sivualttarille ja laskenut hetken mielijohteesta kätensä puulippaan päälle.

Ja samalla hetkellä jokin oli alkanut muuttua. Ystäväni oli kuvannut tapahtuneen minulle hyvin konkreettisesti, melkein säteillen: kuin joku olisi sillä hetkellä asettunut hänen sisäänsä ja täyttänyt hänet, mutta ei väkivaltaisesti, vaan hiljaa ja lempeästi, ja alkanut kamppailla hänen solujaan takaisin, kukistanut pimeyden päättäväisesti, solu kerrallaan. Se oli kuulemma ollut hyvin fyysistä ja tuntunut siltä kuin hänet olisi väkisin kiskottu toisesta maailmasta takaisin tä-